Univerzita Karlova v Praze

ZÁZNAM O PRŮBĚHU OBHAJOBY

BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce: Analýza slohových prací žáků základních škol
Jazyk práce: český

Student: Veronika Vodová
Fakulta: Pedagogická
Studijní program: Specializace v pedagogice – český jazyk – základy společenských věd

Vedoucí / školitel: Mgr. Eliška Doležalová
Oponent(i): PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Předseda komise: PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.
Členové komise: PhDr. Soňa Schneiderová, Ph.D.
PhDr. Pavla Chejnová, Ph.D.

Datum obhajoby: 4. září 2014

Průběh obhajoby:
Autorka prezentovala svoji práci, pohovořila o motivaci výběru tématu a zdůraznila nutnost analýz slohových prací. Následně prezentovala strukturu práce. Praktickou část založila na analýze prací (47 prací – 20 vypravování, 27 dějových popisů), sledovala zvolené oblasti a adekvátnost výběru sledovaných znalostí. Práce posuzovala na základě kompozice, stylizace, lexikální roviny a pravopisu. Výsledky se pokusila syntetizovat – chyby ve tvorbě osnovy, členění práce na odstavce, interpunkční chyby, kladem prací bylo dodržení tématu.
Často se projevily i chyby v jevech, které žáci už měli znát (vyjmenovaná slova, psaní předložek s a z i další).
V oblasti lexikální se zjistilo neadekvátní užívání lexikálních prostředků a neznalost významů užívaných slov, rovněž slovní zásoba žáků se jevila jako poměrně chudá (opakování slov).
Co se týče žánrů, ty žáci zvládli až na výjimky velice dobře.

Vedoucí práce

Studentka si vybrala velmi náročné téma s ohledem na typ studia. Téma práce by bylo vhodnější pro navazující magisterské studium, které je zaměřeno právě na didaktiku, která, přestože se jí práce týká, je zde téměř opomenuta. V důsledku toho také zřejmě chybí adekvátní odborná literatura. Ta by autorce prospěla jednak v metodologické části, jednak ve vlastní analýze slohových prací. Některé z vyslovených názorů a závěrů nejsou podepřené relevantními argumenty, což opět souvisí s absencí zásadní odborné literatury (K. Svoboda, J. Hubáček, M. Čechová, J. Jelínek, P. Hauser aj.).

Struktura práce je dobře promyšlená, pouze chybí zmiňované metodicko-didaktické zázemí.

Po formální stránce práce obsahuje řadu chyb, zejména stylizačních, pravopisných a interpunkčních, na což by si studentka měla dávat velký pozor. Dále lze v práci najít několik méně závažných nedostatků (nejednotné řádkování, drobné chyby v citační normě, neadekvátní použití interpunkčních znamének, odsazení odstavců...).

Studentka si vymezila nelehké cíle, které jsou v práci splněny jen částečně. Vzala na sebe nelehký úkol, který by se jí podařilo lépe zvládnout, kdyby kladla větší důraz na odbornou literaturu a neomezovala svou interpretaci pouze na vlastní názory.

Studentka ve své práci prokázala dobrou znalost jednotlivých disciplín, kterými se v práci zabývá, a zároveň prokázala zájem o problematiku

výuky slohu, což je v bakalářském studiu velice potěšující.

Oceňuji, že studentka do práce zařadila kapitolu věnovanou psychickému vývoji a stavu žáka 2. stupně ZŠ.

V práci nelze přehlédnout kontrast mezi teoretickou částí, která je zpracována velmi dobře, pečlivě, a mezi částí praktickou, z níž je patrná uspěchanost. Přestože práce obsahuje řadu nedostatků, splňuje požadavky, které jsou na bakalářskou práci kladeny. Práci doporučuji k obhajobě.

Připomínky vedoucího práce

4.1 Jakým způsobem jste chtěla zjišťovat, jak „žáci využívají svých znalostí a poznatků z let předešlých“? (s. 2)

4.2 Objasněte, jak jste postupovala při hodnocení počtu chyb ve slohových pracích? Uvádíte např. (s. 26), že „celkem ve 22 pracích byla slova napsána diakriticky špatně, ve zbylých 25 pracích správně“. Znamená to, že 25 prací bylo z hlediska diakritiky naprosto bezchybných?

4.3 Uveďte, s jakými osnovami jste pracovala? (viz s. 17)

4.4 Uveďte, které faktory mohou mít vliv na písemný projev žáka.

4.5 Zjišťovala jste, jakým způsobem probíhá na dané škole výuka slohu?

4.6 Na základě čeho jste pro svou analýzu vybírala posuzované oblasti? Zdůvodněte svůj výběr.

4.7 Jaký je Váš názor na výuku slohu na základních školách podle slohových útvarů? Má své opodstatnění? Argumentujte s odkazem na odbornou literaturu.

Reakce autorky

Znalosti zjišťovala na základě analýzy prací. Zopakovala závěr prezentace.
Autorka si vymezila body, které by se mohly objevit v pracích, zjistila jejich přítomnost – nepřítomnost, případně co dalšího se objevilo ve sledovaných pracích. Ukázalo se, že práce bez chyb v interpunkci nebyly nikde.
Jako osnovy chápala tzv. doporučené osnovy ministerstva z roku 2012.
U žáků převládají podle autorky subjektivní faktory, které výkon ovlivní a které ovlivňují i objektivní faktory.
Sledované oblasti vybrala podle doporučených osnov.
S výukou slohu podle útvarů autorka souhlasí s odkazem na K. Svobodu, že útvary dávají žákům cíl a volbu prostředků, ale není vhodné učit na základě omezeného okruhu znaků bez zohlednění a vymezení funkce.

Oponent práce
Studentka si vybrala téma, které je nadmíru náročné – v bakalářském studiu neměla didaktickou přípravu, proto jsou pro ni některé záležitosti týkající se didaktického výzkumu velkou neznámou. Výběr literatury k tématu je slabý – definovat termíny podle slovníku cizích slov, navíc nejasného nakladatelství (doporučuji používat výhradně slovník vydaný Akademií věd), není v odborné práci zcela přípustné, k samotnému tématu bylo napsáno mnoho prací, z nichž bylo možné čerpat, především ovšem při něm nelze opomenout publikace K. Svobody.
V práci se objevují chyby různého typu, což je naznačeno přímo v tištěné podobě práce. Studentka se podivuje nad tím, že žáci v sedmé třídě dělají chyby morfologické, interpunkční, stylizační, bohužel mnoho z nich se v jejím textu rovněž objevuje. Doporučuji studentce požádat sekretářku katedry, aby jí dovolila se do práce podívat a s chybami se seznámit. Ačkoliv jejich opravu nebudu vyžadovat u obhajoby, je záhodno, aby je studentka sama pro sebe reflektovala.
Práce zpracovává stanovené cíle pouze částečně – studentka v rámci svých možností a zkušeností zpracovala analýzy slohových prací, nicméně nenašla objektivní nástroj pro porovnání výsledků s cíli ŠVP, resp. i když upozorňuje na značné problémy, nejde o porovnání či zjištění, do jaké míry jsou cíle splněny. Myslím ovšem, že v rozsahu dosavadních znalostí a absolvovaných disciplín studentka dosáhla jistých výsledků. Rovněž připouštím až nápadný rozdíl mezi pečlivěji zpracovanou první částí (cca dvě třetiny textu) a uspěchanou druhou částí (cca poslední třetina textu). Práce podle mého názoru ještě splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci.

Dotazy a připomínky oponenta práce

4.1	Autorka tvrdí na straně 9, že „převládá názor v zanechání hodnocení alespoň slovního, které by sloužilo k výše zmíněné stimulaci výkonu a také motivaci. Stále ale převládající klasifikace prací v sobě nese podstatu srovnávání výkonů žáků ve třídě.“ Každé hodnocení má i funkci motivační, ale i srovnávací, hodnotit vždy musím na pozadí nějaké skutečnosti, jež mi umožňuje srovnávat s ní posuzované skutečnosti – nejde jen o třídní hodnocení, ale o veškeré hodnotící opozice v jazyce.
4.2	S jakými osnovami studentka pracovala? (s. 17)
4.3	Mluvíme-li o vrstevnické skupině, nehovoříme o slangu, ale o mluvě dané skupiny, případně o sociolektu.
4.4	Myslím, že do analýz prací dnešní multikulturní třídy je třeba zahrnout i práce cizinců – mnohdy mohou přinést zajímavé výsledky.
4.5	Prosím, aby studentka vysvětlila u obhajoby, co je to podle ní osnova a k čemu slouží. Některé body, na které upozorňuje jako na chybné, jsou zcela v pořádku.
4.6	Ptala se učitelky na to, jak učí žáky pracovat s osnovou? (s. 22)
4.7	Chyby diakritické jsou převážně morfologického rázu, jak studentka i podotýká, spíše bych je doporučoval řadit do jiné kapitoly.
4.8	Jak autorka měřila vysoký počet slov ve větách? (s. 29) O tomto výzkumu nebyla nikde zmínka.

4.9	*A* na začátku věty nemusí být nutně spojka, ale i částice (spíše částice). Navíc může být zcela funkční – nefunkčnost není z uvedených příkladů patrná (s. 29).

4.10	Analýza poměrů mezi větami na s. 30 není správná, prosím o úpravu.
4.11	Nesrozumitelnost vět uvedených na s. 31 je rovněž diskutabilní – především ve větě *Hlavně na stole jsem si nechala záležet.* Není problém ve vynechání slova, ale ve volbě slovesa (vhodně *DALA jsem si záležet).*

4.12	Epanastrofa může být rovněž funkční – také není patrné z příkladů, že by alespoň v některých nebyla užita záměrně a s rozmyslem.

4.13	Podle jakého kritéria autorka vybírala hovorová slova na s. 35?

Reakce autorky

Podle autorky jde u hodnocení o váhu složek. S oponentem vyjasnili podstatu otázky.

Vyjasnila užívání termínu sociolekt.

Proběhla debata o zařazování prací cizinců do výzkumu.

Autorka vyjasnila své chápání osnovy a proběhla diskuse o její funkci a využívání ve škole.

Následně proběhla debata o vhodnosti užívání slov a chybách v pracích žáků.

Kritéria hovorovosti byla sestavena na opozici spisovnost – nespisovnost a mluvenost – psanost. Zařazení slov do skupiny se jeví jako sporné – došlo k mísení kritérií.

Diskuse

Předseda komise se zeptal, jak se autorka staví k mísení stylů.

Autorka si myslí, že by k němu hlavně na základní škole nemělo docházet, aby žáci pochopili podstatu útvarů. Ale zároveň připouští, že prvky různých útvarů se mohou mísit funkčně.

Dr. Schneiderová upozornila, že právě některé útvary nelze nemísit, což je pak problém slohových prací, protože ty jsou sice cvičení, ale popírají individuální styl.

Reakce autorky

Výsledek obhajoby: DOBŘE

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

[jméno předsedy]